

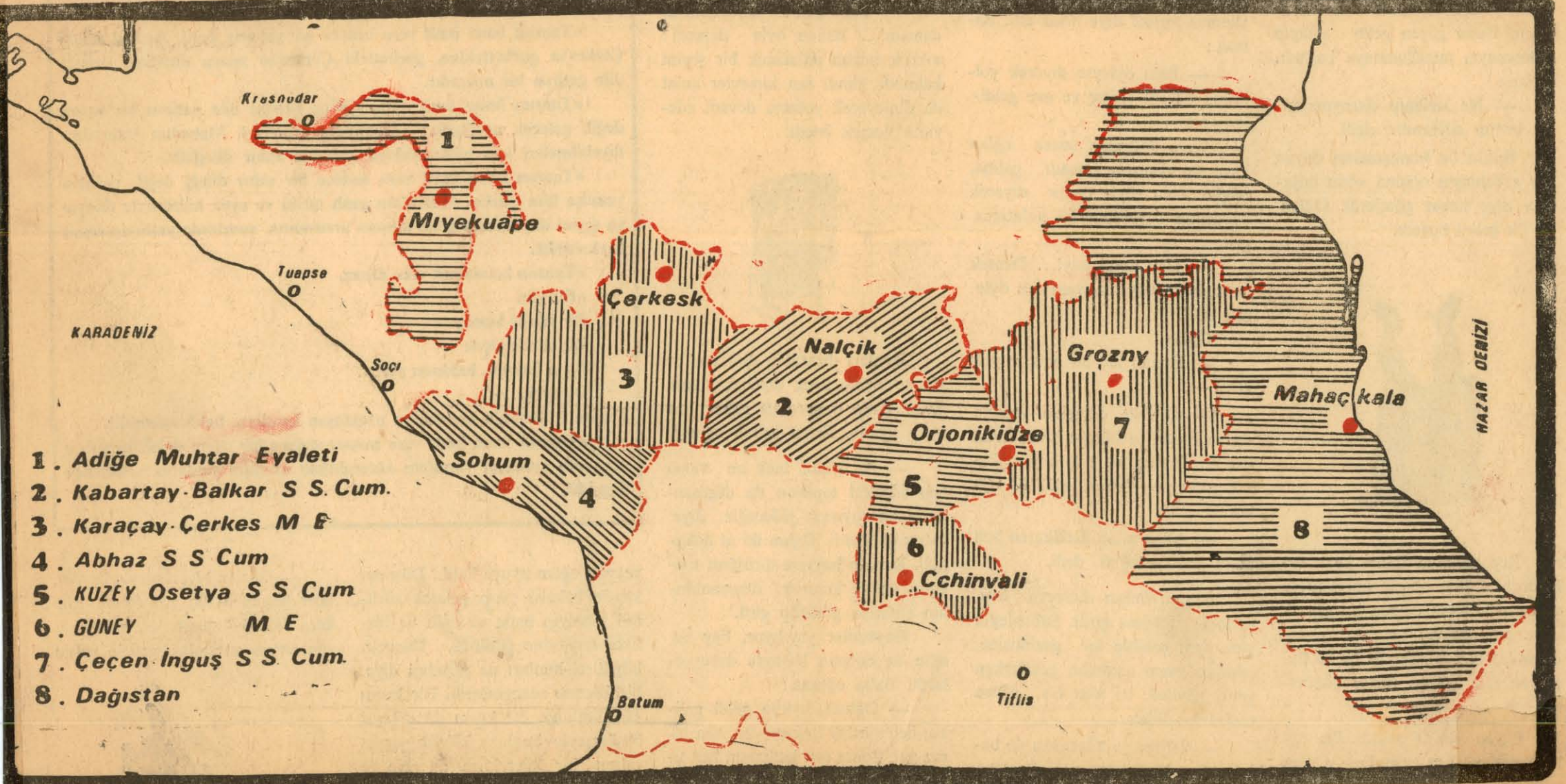
kamçı

Yıl: 1 - Sayı: 3

aylık siyasi gazete

Agustos 1970

Kuzey Kafkasya'nın bugünkü idari ve siyasi bölünüşünü gösteren harita.

Kuzey Kafkasya'da Bugünkü idari durum

Kuzey Kafkasya; Kuzeyde Maniç ve Kuma nehri, Azerbaycan, Doğuda Hazar Deniziyle çevrilidir. Kuzey Batıda Azak Denizi ve Karadeniz, Güneyde Gürcüistan ve Kafkasya Batı Sahilleri İngur nehrinin Karadenize dökül-

düğü yerden başlar ve Yiysk nehrinin Azak Denizine döküldüğü yere kadar devam eder. Doğu sahilleri ise, Kuzeyde Kuma nehrinin Hazar Denizine döküldüğü yerden, Güneyde Samur nehrinin aynı denize döküldüğü yere kadar

uzanır.

Yukarıda çizilen bu coğrafi sınırlar Çerkes Milletinin anavatani olan Kuzey Kafkasya'nın dünyaca kabul edilen «Devamı 8. sayfada»

DURUM

Muhacerette çeşitli nedenlerle «Millî Şuur»dan uzaklaşan halkımızın kendini tanıması ve kaybettiği hakları isteyebileceği güce ulaşması; «Kendi topraklarında, kendi kendini idare eden toplum» idealinin başlangıcı ve ilk basamağıdır.

Bugün bu güce ulaşma çabalarının önderliği, aydınlarımıza düşen kaçınılmaz bir görevdir.

Muhacerette «Yapılsa», «Edilse» dilekleriyle zenginleştirilen sohbetlerle, ulusal sorunlarımız; açıklıklı teşhis edilebilmekte ve teorik çözümler getirilmektedir. Ancak samimi ve hassas yargılarla öne sürülmelerine rağmen bu subjektif çareler, konuyu gönüllerin arzu ettiği ortak çözüme götürememektedir.

Çok yönlü ve karmaşık problemlerimizin temelinde ilk sırayı kanaatimizce kültürel konular almaktadır.

Halen Çerkes Milleti'nin bir Vatanı ve yaşayan bir dili vardır. Ö vatanda gelişip nesillere aktarılan bir kültürü ve tarihi vardır. Bu köklü mirasları işleyen bir edebiyatı vardır. Fakat bu özdeğerler muhacerette lâyıkıyla işlenememiş ve bütün iyi niyetli teşebbüslere rağmen halka maledilememiştir.

Üzüntümüz, bu eksikliğin gereğince ele alınıp genelleştirilerek bilimsel bir faaliyete girişilmemiş olmasıdır.

Zira kendini tam tanıma yeteneğine kavuşturulan toplum, meselelerinin çözümü için millî kültür ve bilincin vereceği itici güçle kendini harekete getirerek siyasal kavramlara uzanacaktır.

Dolayısıyla kendi toplumununun imkânlarıyla yetişen aydınlarımızın, bu topluma olan manevi yükümlülüklerini ödeyebilmeleri için bütün imkânlarını problemlerin bu ilk temeline yönelmeleri sadece bir vazife olmayıp atalarına, tarihlerine olan kutsal borçlarıdır. Ve ancak bu yolda gösterecekleri gayretleri, onları Çerkes sıfatını taşımaya lâyık hakiki aydınlar seviyesine ulaştıracaktır.

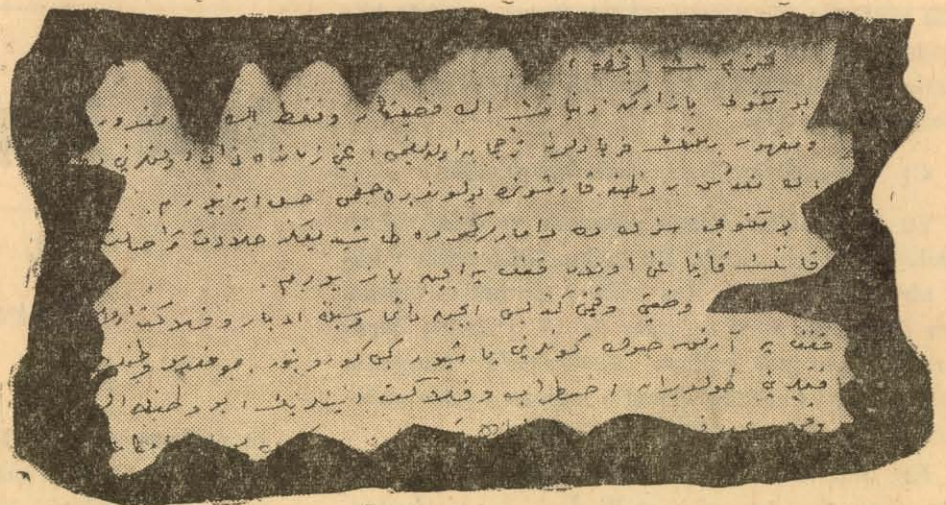
Temennimiz, aydınlarımızın bu gerçeği değerlendirmeleri ve 20. yüzyılın gerektirdiği kültür uğraşına bir an evvel başlamalarıdır.

kamçı

Tarihi Bir Vesika

Büyük milliyet perver, merhum General İsmail Beruk'un 2. Dünya Savaşı yıllarında, İngiltere'de Türkiye'nin Londra Büyükelçisi olarak bulunan Rauf Orbay'a yazdığı ilgi çekici, tarihi bir mektubun tam metnini sunuyoruz.

General İsmail BERKOK'un Rauf ORBAY'a kendi yazısı ile yazdığı mektuplardan bir kısım.

MUHTEREM BEYEFENDİ,

Bu mektubu yazarken dünyanın en faziletkâr ve fakat en mağdur ve makhur bir milletin feryatlarında tercüman olduğumu, aynı zamanda zat-ı devletlerini de emukaddes bir vazife karşısında bulduğum hissediyorum.

Bu mektubu sizin damarlarınızda taşıdığımız celâdet ve asalet kârnının kaynağı olan Kafkasya için yazıyorum.

Vaziyeti ve kıymeti kendisi için daima bir vesile-i ibdar ve felaket olan Kafkasya, artık sergünlerini yaşıyor gibi görünüyor, bu mukaddes vatanın ufuklarını

dolduran ızdırap ve felaket eninlerini bu vatanla en ufak alakası olan insanların kalplerinde bir ma'kes bulmaması imkânı yoktur. Eğer Kafkasya'nın bu hal-i elimini düşünmek ve tasavvur etmek için bir an sarfetmek lütfunda bulunursanız, eminim ki siz de bir raşe-i «Devamı 5. sayfada»

BEYİN GELİNİ

Bir Beyin bir oğlu vardı. Çağın gelince evlendirdi ve ona :

— Gece yatarken yatağına «.....» yapsın diye haber gönderdi.

Oğlu babasının tavsiyesine uyarak yatağın ortasına «.....» yaptı. Bunu gören gelin ağlayıp sızlanmaya, mırıldanmaya başladı. Oğlan :

— Ne sızlanıp duruyorsun? Bu benim adetimdir, dedi.

Bütün bu konuşmaları duyan bey sabahleyin oğluna «onu boşasın» diye haber gönderdi. Oğlan bu ilk gelini boşadı.

Bey oğlunun ikinci kez evlendirdi. Oğlan önceki hareketlerini aynen tekrar edince bu da ilk gelin gibi şikayet etmeye, mırıldanmaya başladı. Bey bunu da boşaması için oğluna haber gönderdi.

Oğlan onu da boşadı. Bey oğlunu üçüncü kez evlendirdi. Oğlan aynı hareketleri tekrar etti. Gelin: — Ne yapıyorsun? diye çıkıştı. Oğlan :

— Ben bunu yeni yapıyor değilim. Öteden beri yatarken böyle yapmak adetimdir, deyince gelin:

— Çık şuradan diye oğlanın kolundan tutup dışarı fırlattı. Buna şahit olan bey «Tam benim istediğim gelin» diyerek derin bir nefes aldı ve ferah ferah gitti yattı. Sabahleyin oğluna :

— İki at hazırlasın, gezmeye gideceğiz diye haber gönderdi. Oğlanın hazırladığı atlara binerek bir kır gezintisine çıktılar. Bir hayli gezdikten sonra eve dönerlerken babası oğluna :

— Oğlum! Üşüdüm, şuradan biraz çalı çırpı topla da kucacağında bir ateş yak, ısınarak gideyim deyince oğlan hayretle :

— Öyle şey olur mu baba? Kucacağına ateş yakarsam sen de yanmaz mısın? diye itiraz etti. Babası :

— Peki öyleyse diyerek yollarına devam ettiler ve eve geldiler.

Gece yattıktan sonra oğlan karısına «Babam bunadı galiba, bugün bana şöyle dedi» diyerek babasının söylediklerini anlatınca gelin :

— Hay aptal hay!... Demek bundaki manayı anlayamadın öyle mi? dedi.

Oğlan : — Bunun hiç bir anlamı yok ki!...

— O öyle demekle «canım sigara istedi, şu lüleme biraz tütün bas da üzerine bir ateş koy, yakarak gideyim» demek istedi. Oğlan :

— Allah allah, hakikaten ben bunu anlayamadım, dedi.

Akşam onları dinleyen bey sevinçle yatağına girdi. Sabahleyin yine aynı şekilde kır gezintisine çıktılar, gezip tozduklar, gelirken geniş gövdeli, iri yarı bir ağaca rasladılar. Baba :

— Oğlum şu ağacı kes de bana ondan bir baston yap. Bastona dayanarak gideceğim. Zira atın üzerinde oturmaktan kaçmalarım ağırdı dedi.

Oğlan yine itiraz etti.

— Baba bu nasıl söz? O ağacı ben değil, benim gibi 15 kişi gelse yine kesemez, kesilse bile, o

hiç baston olur mu? Olsa bile sen onu taşıyabilir misin?

— Peki öyleyse oğlum!

Ve eve geldiler. Yine aynı şekilde oğlan olup bitenleri karısına anlatınca gelin :

— Yahu sen ne anlayışsın adamsın!... Baban öyle demedi : «Artık benim anlatacak bir şeyim kalmadı, şimdi sen birşeyler anlat da dinleyerek yoluma devam ediyim» demek istedi.

Bunları dışarıdan dinleyen beyin sevincine artık diyecek yoktu. Evine gidip o gece de rahat bir uyku uyudu. Ertesi sabah oğluna :

— At, öküz, inek ne varsa hep sürüleri toplasın da düşmanlarımızın çayırına gideceğiz diye haber gönderdi. Oğlan iki at hazırladı. Kapıda hayvan sürüsünü toplayıp önüne katarak düşmanlarının çayırına götürüp gitti.

Hayvanlar yayılıyor, bey ile oğlu da onların başında duruyorlardı. Baba oğluna :

— Oğlum, uykun geldi galiba, ben sürüyü bekleyeyim, sen biraz yat. Sonra sen kalkarsın ben uyurum. Dedi, oğlu :

— Sen hayvanları beklerken ben nasıl yatıp uyuyabilirim? Sen at hayvanları ben beklerim dedi. Babası :

— Oğlum, sen de uyursun da başımıza iş açarsın. Düşmanlarımız gelir, hayvanlarımızı da bizi de alıp götürür, sonra ellerinden kurtulamayız, deyince oğlu uyumaya çağına dair söz verdi. Baba :

— Peki öyleyse oğlum, aman dikkat et, gelen giden olursa beni uyandır diye oğluna tenbih edip yatı ve uyudu. Aradan çok geçmeden oğlanı bir rahavet bastı! «Şöyle bir uzanayım da belki üzerimdeki ağırlık gider» diye bir kenara

ANILAR

SESSİZ HAYKIRIŞ

«Tanrım bana ümit ver» bu sadece malum şarkının bir mısraı değil, özgürlüğün yüceltildiği 20. yüzyılda yarımından endişe eden yüzbinlerce muhacir Çerkes'in yakarışıdır.

«Tanrım bana ümit ver» sadece bir yakarış değil, Anavatandaki Çerkes'in gurbetteki, gurbetteki Çerkes'in silaya duyduğu özlemi dile getiren bir mısradır.

«Tanrım bana ümit ver» sadece özlemi dile getiren bir mısra değil, gelecek nesillerin «Mabudum Hürriyet, Mabedim Vatandır» diyebilmeleri için gösterecekleri çabanın sabır dileğidir.

«Tanrım bana ümit ver» sadece bir sabır dileği değil, yediden yetmişe tüm Çerkes Milleti'nin şanlı tarihi ve eşsiz kültürüyle dünyaya sesini duyuracağı güne ulaşma arzusunun, şuurlarda yerleşen sessiz haykırışıdır.

«Tanrım bana ümit ver» mısra,

«Bir gün

Bir elinde kama,

Bir elinde çiçek

Bana hakımı, hakkımı ver!...

Diyecek...»

Çerkes Milleti'nin kendinden uzaklaşan kendine, haklı sitemidir.

«Tanrım bana ümit ver» mısraı sadece bir sitem değil, geçmişin acı - tatlı anılarını yarınlara aktarabilme azminin ruhlarda şekillenen duasıdır.

uzanan oğlan uyuya kaldı. Düşman köyün bekçisi çıkıp gelerek sürüleri toplayıp baba ve oğlu ile birlikte köylerine götürdü. Düşman köylüleri bunları ne yapalım diye birbirlerine soruyorlardı. Bir kısmı «Öldürelim», bir kısmı da «Hayır öldürmeyip bunlara kölelik yaptıralım», bir diğer kısmı da «Ne de olsa komşu köydeyler, kısmen tanıdıklarımızdandırlar, onlardan alacağımız bir bedel mukabilinde serbest bırakalım» dediler. Köylüler bu son sözde birleşerek adama sordular:

— Seni serbest bıraksak bize ne verebilirsin? Adam :

— Elçi olarak köye göndereceğiniz adamları bir göreyim dedi. Karşısına iki adam getirdiler. Birini esmer, diğeri de sarışındı. Bey adamlara :

— Sözümlü iyi dinleyin üç yüz, üçer boynuzlu üç yüz öküz alıp kara öküzü öldürsünler, sarı öküzün sırtına sarsınlar, getirip gelsin

ler dedi. Buna rıza gösteren iki adamı köye haberci gönderdiler. Adamlar beyin söylediklerini olduğu gibi köylüye anlattılar. Köylü fiskostan sonra :

— Diğerleri kolay da üçer boynuzlu üç yüz öküzü nereden bulacağız? diye düşünüyorlardı. Nihayet gelen adamlara bunu bulamayacaklarını söyleyerek geri çevirdiler. Pencereden, olup bitenleri gören beyin gelini kaynanasına (Devamı 6. sayfa)

B) Hatko'lar veya Hétouk'lar Taman'da yaşıyorlardı. Kırım'ın Ruslar tarafından işgali sırasında Kuban'ın sol yakasına çekildiler, 1791 de Anapa'nın işgalinde çok sayıda kayıp verdiler. İşte bu tarihten sonra, hemen hemen kayboldular ya da komşuları olan diğer halklarla (Çerkes Boylarıyla) karışıp kaynaştılar. Hatta muayyen bir zaman «Adalı Tatar» ismiyle bile tanındılar. Öyle ki tamamen imkânsız olduğu halde Çerkeslerin Millî isimlerinin bu isimden geldiğini dahi zikredenler olmuştur(1).

C) Tchébein'ler, Natkoi'lerle karıştılar(2).

D) Khégak'lar Anapa yöresinde ve daha yukarı kısımlarında yaşıyorlardı. Bu halkın bakiyelerinin büyük bir kısmı 1912 de Rus kafilesi tarafından taşınan Veba ile kırıldı. Geri kalanlar da 19. yüzyılda dağıldılar. Bunların pek çokları Natkoi'lerle karıştılar. «Khégak» ismi Çerkesçe «Deniz» anlamına gelen «khi» kelimesinden gelmektedir(3).

E) Jané'ler; Eskiden Kuban nehrinin sağ kıyısında oturan Jané'ler sonraları Bjedoukh'lar tarafından Detiasf (Kara - Kuban) adasına ve Mositchepchi'ye (Kırmızı Orman) sürüldüler. (4) 1778 de Rus birliklerinin yaklaşması üzerine Kuban'ın sol kıyısına taşındılar ve Anapa yakınında Khokhai ve Pchets nehirleri kenarında, Adagum ırmağı üzerinde, başlarında prens Sanéko (Zané veya Sané) ve Medawoko olduğu halde 1964 yılına kadar yaşadılar.

F) Natkoi veya Natkhooi'ler, Natkhoodj'lar ka-

Çerkeslerin menşei

Aytek NAMİTOK

I. KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

ra dağların sonunda Tamam yarımadasının Karadeniz kıyılarında Oubykh memleketinin güneyine kadar Dpiga, Pribepts, Khups, Psif, Néfil yahut Népif, Kudak, Lechepsin, Bakan, Adagum, Tzémez, Tasipjve Djup ırmağının vadilerinde oturuyorlardı. Pallas ve Klaproth'a göre Natkoi'ler Abaza boyunun en kuvvetlilerindendir.

G) Chabsough veya Chapsoukh'lar doğuda Ubin, Psikabé, Chips, Afips, Ill, Azips, Khabl, Antihir, Bugundur, Abin, Or, Koaf, Tchébek, Satassa, Bakan, Sağta, Jinz, Ubig Ulgaps ve Kutchubab nehirlerinin

kollar üzerinde Kafkas zincirinin güneyine doğru olan Psizuy vadisinde oturuyorlardı.

Bu boyun Kaberdes (Klaproth)larla aynı menşeden geldiği verilmiş istenir, Güldenstaedt, Pallas gibileri onu Abaza halkı arasında sıralar. Diğerleri ise Adige - Abaza karışımı olarak Bronowski tarafından kabul edilir. Öyle biliniyorsa da lehçeleri Bjédoukh, Kémirgoi'ler ve diğer Çerkes halklarından olan Kiakh gurubunun dillerinden pek farklı değildir.

H) Bjédoukh'lar Psich (5), Psikomat yahut Mart, Ptchach(6), Psécups(7), Tchébi, Unabat ve Sup nehirleri üzerinde ve doğuda oturuyorlardı. Bunlar iki guruba ayrılırlar : Kahraman iki kardeş olan Kerkéney Khamicheyden dolayı Kerkeney ve Khamichey (xamişey) diye Klaproth; Bjedoukh'lar Karapai arasında sıralıyordu. Karapai'leri X. Glavani Kémirgoiler arasında görüyor.

Cosaques'e gelmeden önce Bjédoukh'ların küçük bir gurubu Kuban nehrinin sağ kıyısında ikamet ediyordu. Bugün yalnız sol yakasında Kémirgoi'lerle beraber oturuyorlar. Ve Kafkasya'da kalmış Kiakh Çerkeslerinin özel bir gurubunu meydana getiriyorlar.

Bjédoukh'lar, Madencilik çok değer verirdiler ve Labapé'nin güneyinde gerçekten meşhur olan gümüş madenini çok ustalıkla işliyorlardı.

I) Shagoache ve Psip nehirleri arasında oturan Hatikoiler vaktiyle batıda Afips, Ubin, Ghil ve Ill ırmağınadır uzanıyorlardı.

Hağur'un Hikâyesi

Vaktiyle bir köyde Hağdur adlı bir genç yaşıyordu. Büyüyüp evlenme çağına geldi ve evlenmeye karar verdi. Genç ve çok güzel bir kız vardı. Ona vurgundu. Sonra o kızla evlendi.

Hağur'un karısının sihirli bir kamçı'sı vardı. Kadın, bir hafta sonra kocasından bezmeye başladı. Elindeki sihirli kamçıyla kocasına vurdu ve «Köpek ol» dedi. Hağur hemen köpek oluverdi.

Böylece güzel kadın kocasından kurtulmuştu. Kendisine bir oynaş edindi. Zavallı köpek evde kapılıp bütün olup bitenleri görmek mecburiyetinde idi. Nihayet evini terketti ve gitti. Günlerden bir gün bir çadır gördü. İçinde çobanlar oturuyordu. Zavallı köpeğe acıyan çobanlar onu doyurdular. Çobanlardan birisi onu kendi evine aldı. Bu çobanın yedi yıldır hasta yatan bir karısı vardı. Yürüyemiyordu, derdine deva bulamamışlardı.

Çoban köye girince komşular köpeğe bakmak için onun evinde toplandılar. Gördüler ki köpek başka köpek...

Bir ihtiyaç, köpeğin gece hastanın odasında bırakılmasını tavsiye etti. Köpek sedirin altına girip yattı.

Gece yarısı bacadan eli çatalı, büyücü bir kadın girmişti. Hasta kadının üzerine çullananak çattalla vurmağa ve kanını içmeye başladı.

Köpek bütün bunları görüyordu, fakat ses çıkarmıyordu. Ertesi sabah herkes kalktı. Hasta kadın daha zayıf ve solgun gözüküyordu. Komşulardan biri köpeğin faydasız olduğunu, bu sebeple de kovulmasını tavsiye etti. Başka bir komşu ise bir gece daha hastanın yanında kalmasının faydalı olacağını ileri sürdü. Gece yarısı büyücü kadın tekrar geldi ve evvelki gece yaptığını tekrarladı.

Divanın altından durumu seyreden köpek, uçup gitmeye hazır-

lanan büyücü kadının ayağından yakaladı ve onu odada dolaştırma-ya başladı. Sonra da vücudunu parçalamaya...

Büyücü kadın;

— Hağur, bırak beni. Ben seni tanırım. Fena gününde sana yardım ederim, dedi.

Köpek cevabı verdi;

— Bu hastayı iyileştirmedikçe seni bırakmam.

Büyücü kadın kösedeki tasi alıp içini kanla doldurdu ve :

— Yarın hastayı bu kanla yıkasınlar, iyileşir dedi.

Ertesi sabah tasi kanla dolu gören ev sahibi dehşete kapıldı. Burada cereyan edenlere akıl erdirmiyordu. Köpek ev sahibine yaklaşıp sevinerek başı ile kan dolu tasi göstermeye başladı. Sonra pençesini kanla ıslatıp hastaya sürdü. Ev sahibi durumu anlayarak hastayı o kanla yıkattı. Hasta iyileşti ve ayağa kalktı.

Ev sahibi köpeğin yaptıklarını bütün köye yaydı. Herkes bu harikulade maharetli köpeği merak etti ve seyretmek için koşuştular. Fakat köpek tam bu esnada kayboluverdi. O, karısının bulunduğu yere gitmişti.

Karısı köpeğin geldiğini görünce kamçı'yı alıp vurdu ve :

— Horoz ol! dedi.

Köpek hemen horoz oldu. Kanatlarını çırpıp dışarı fırladı. Tam bu esnada büyücü kadın komşunun evinde darı ayıklıyordu. Horozun kim olduğunu hemen tanıdı ve «Bir gece daha tahammül et» dedi.

Akşam Hağur'un karısı sevgiliyle yatağa girdiler. Gece kadın bacadan inip Hağur'u kamçılardı ve «İnsan ol» dedi. Hağur, Hağur oldu. Teşekkür etmek isterken o cevap verdi.

— Ben fena gününden sana yetiştim. Sözümde durdum. Al bu kamçıyı, karınla ne istersen yap.

Hağur, yatanları kamçılıyarak; «Eşek olun» dedi. Her ikisi de eşek oldular.

Hağur ikinci defa evlendi. Gündüzleri iki eşiyle çalışıyor, geceleri ise onları karanlık bir yerde kapatıyordu.

Aradan nice yıllar geçti. Hağur birgün ava çıkmıştı. Uzaklara, çok uzaklara gitmiş, yolunu kaybetmiş ve ormanda geceleme mecburiyetinde kalmıştı.

Sabahleyin yolu aramaya koyuldu. Ormanda dolaştı durdu. Nihayet bir mağaraya rastladı. Girdi. Masada bir bardak süt ve bir parça peynir vardı. Onları yedi ve uzanıp yattı.

Akşam mağara sahibi bir koyun sürüsüyle döndü. Bu Yinij idi. Tek gözlü... Mağaradaki misafiri görünce kapısını büyük bir abra taşı ile kapattı. Ateş yaktı, koyunlardan birini yakalayıp parçalayarak kebab yapmaya başladı. Kebab hazır olunca tek gözlü Yinij misafirine de bir parça et attı. Geride kalanı kendisi parça parça yutmağa başladı. Doyduktan sonra uzanıp yattı ve uyumadan önce dedi ki :

— Bugün ben seni misafir gibi doyurdum, yarın da sen beni doyuracaksın. Yoksa seni çiğ çiğ yutarım.

Hağur zorla güç yetirebildiği bir şişi kaldırıp ateşin üzerine koydu. Şiş kıpkırmızı kızardıktan sonra tatlı uykusunda olan Yinij'a yaklaşarak o tek gözüne soktu ve böylece onu tamamen köretti. Kendisi de gizlendi. Yinij yerinden fırladı, düşmanını aramaya başladı ama bulamadı.

Sabah erkenden Kör Yinij koyunlarını otlatmaya çıkarırken «Koyunların üzerinde kaçmasın» diye her koyunun arkasını okşayarak misafiri ve düşmanı Hağur'u arıyordu. Koyunların arasında uzun sakallı bir de keçi vardı.

Hağur Yinij'dan nasıl kurtulduğunu anlattı. Çocukları kendilerini Yinij'e götürmesi için babalarına «Devamı 8. sayfada»

Kalem

BİRKAÇ GERÇEK

20. Yüzyılın sonlarını yaşamakta olan çağımız her alanda büyük değişme ve gelişmeler çağıdır.

En geri kalmış ülke halkları dahi, bu değişimin dışında kalmamakta hatta büyük bir kısmı, mevcut koşulları içerisinde kendi meselerine temel olacak mücadeleler vermekteler.

Genel olarak harpler, sebeplerinde hiç bir değişiklik olmaksızın sadece isim değiştirerek bugün bile çeşitli sahalarda bütün şiddetiyle devam etmektedirler. Geçmişin tarihi olayları içerisinde, vatanlarından sürülmüş milletler veya işgal altına girmiş ülke halkları, emperyalizmin doymak ve durmak bilmeyen hırsına «Dur» demek için tüm güçlerini seferber ederek Ulusal Bağımsızlık Savaşına girmişlerdir. Bu savaşın ilginç yönü; çeşitli ırk ve dinlere mensup toplumların aynı cepheye birleşerek mücadele vermeleridir. Bu da ancak; söz konusu toplumların «Kültürel ve ekonomik bağımsızlık» ihtiyacını bünyelerinde aynı derecede hissetmeleri ve müşterek düşman karşısında olma mecburiyetleriyle izah olunabilir.

Bu mazlum ve mağdur toplumların çözüm bekleyen problemlerinden en önemlisi şüphesiz ki «Kültürel Bağımsızlık» ve «Daha İyi Yaşama Şartları Arama» istekleridir. Bu istekler birer doğal haklardır. Dünyanın hakim unsurları diğer küçük etnik guruplara bu hakkı teslim etmedikçe içtimai huzursuzluklar ilelebed sürecek, belki de tedavisi mümkün olmayan yaralar açarak sonsuza dek kanamaya devam edecektir.

Yukarıda belirtmeye çalıştığımız, toplumların «Kültürel Bağımsızlık» ve «Daha İyi Yaşama Şartları Arama» istekleri bazı yan tesirlerle takviye görecektir, ortamla orantılı olarak çeşitli eğilimlerle kendini gösterecektir.

İleri görüşlü ve dışa dönük politikası olan milletler bu gerçek değişim kavramı ve bünyesel rahatsızlıkları kısmen halletmiştir. Bu tantum çerçevesi içinde bizimle ilgili husus, sözü edilen toplumlar arasında Çerkes Toplumununun yeri ve geleceği konusudur.

Bugün büyük bir kısmı muhacerette olan Çerkes Milleti'nin, halen içinde yaşadıkları toplumların birer unsuru olarak buldukları, bilinen bir gerçektir. Şurası muhakkaktır ki; Çerkesler buldukları yerin mevcut idari sistemine asla müdahalede bulunmamakta, aksine büyük bir bağlılıkla verilen görevi yerine getirmektedirler. Tarafsız vicdan sahibi tarihçiler her zaman bunu yazmakta ve sadakatın sembolü olarak Çerkesleri göstermektedirler.

Ashında Çerkesler kendi örf ve adetlerinin sevk ve idaresinde «Kendi topraklarında kendi kendini idare eden bağımsız devlet» idealine ulaşmak için bu ideale ulaşmış milletlerden anlayış ve yardım beklemekte, bunun mutlaka gerçekleşeceğine inanmaktadırlar. Hiçbir ülkenin ve ülkenin varlığına ve bütünlüğüne karşı olmayan her toplumun, bağımsızlık ve hürriyet hakkına saygı duyan Çerkes Milleti'nin yegâne isteği, başkalarının da kendisine aynı saygıyı duyması ve bu gün kaybettiği temel hak ve hürriyetinin iade edilmesidir. Şayet bu anlayışı göremezse «Hak Verilmez Alınır» parolasından hareketle, o da dünyadaki mücadele sahalardan çıkarlarının bulunduğu bir safta çarpışmak zorunda kalacaktır.

ÇERKES YAZARLARINDAN

KARMOKO HAMİT'İN

«ÇELİK BAŞLIK»

ADLI KİTABININ ÇERKESCE ASLINDAN

ÇEVİRİLEN MİTOLOJİK BİR HİKÂYESİ

MAF'EH

МАФІЭХ^(*)

Çok oldu, o zamandan bugüne dek geçen zaman... Nice yıldızlar kaydı, büyük sular duruldu.

İnsanlar dağlarda yaşarlardı. Hepsı koşucuydu; Dağ keçilerini arka ayaklarından yakalayiverirlerdi.

Hamri adı verilen bir adam ilk evi yaptı. Dağ keçilerini boynuzlarından tutup gezdirerek onları kendisine alıştırdı, evcilleştirirdi.

Herkes korkardı Hamri'den... Her ne kadar korkunç bir adam ise de birkaç aile onunla oturup yaşamaya karar verdi. İşte onların çocukları bir «Milleti» meydana getirdiler. O zamanın insanları ateşi bilmezlerdi. Yıldırımın

düştüğü ağaçların yanışını uzaktan seyredilerdi korkarak.

Bir defasında havayı simsiyah karabulutlar kapladı, gök gürlüdü, şimşek çaktı, yağmurlar yağdı, seller aktı. Düşen yıldırım kabilenin hayvanlarını darmadağın etti. Onları aramaya çıkan Hamri, yıldırımdan ateş alıp yanmakta olan büyük bir ağaç gördü. Hamri korkmadı, kıvılcımlar saçan bir dalı sapından tutarak köye getirdi. Getirdiği dalla evin ortasında büyük bir ateş yaktı.

...Sabahleyin insanlar, Hamri'nin evini göremediler. Geride sıcak bir kül yığını kalmıştı. Başladılar aramaya... Bulamadılar. Bulamayınca «Uyukladı, ateşin içine düşüp yandı» diyerek geri döndüler. Dönmesine döndülerdi ama, hiç de rahat değillerdi. Unutamıyorlardı onu... Tekrar aralarından birini görevlendirdiler.

Hamri'yi aramaya çıkan Tube'nin aramadığı yer kalmadı. Fakat nafile... Nihayet yüksekçe bir tepeye çıktı ve etrafına bakındı... Akşam olduğundan sabahlıyacak kuytu bir yer düşünürken «Burada sabahlarım» diye kendi kendine söylendi.

Tube şafakta kendisine birisinin seslendiğini duyar

gibi oldu. Ürperdi ve kalktı. Gözlerini açtığı anda ne görsün; Hamri dağın tepesinde zincire vurulmuş, yanbaşında iki kartal, sıra ile ciğerini gagalyorlar.

— Hamri!... sen misin? diye sordu Tube.

— Hangi uğursuz seni lanetledi?

— Benim, dedi zincire vurulan adam. Tanrının gazabına uğradım. «Ateşimi götürdün» diye bana azap çektiyor. İlanihaye zincire bağlı kalmaya mahkûm edildim. Bu kartallar da hiç ayrılmıyorlar. Gece iyileşen ciğerlerimi, gündüz yine gagalyorlar...

— Biz senin için Allaha yalvarırız Hamri. İnsanlarımızı buraya getirir gece gündüz dua ederiz.

Millet, Hamri'nin zincire vurulduğu dağın eteğinde toplandı, aç - susuz, sefil ve perişan... Herkes yere kapanıp Hamri'nin kurtuluşu için Allah'a yalvardı. Çok yalvardı insanlar, çok... Fakat zincir kopmadı. Hamri ise, sıcak göz yaşları arasında seyrediyordu, uzaktan insanları... Onun göz yaşları bugün bile zincire vurulduğu dağdan oluk oluk akmaktadır.

(+) MAF'AH Çerkesçenin Kabardey şivesinde ateşi götürren, ateşi alan veya ateşi getirme, ateşi alma eylemi anlamlarına gelmektedir.

MİSAK

Tarihi bir vesika

Kafkas halkları, anavatanlarının bağımsızlığı için asırlardanberi çeşitli mücadeleler vermektedirler. Zaman ve şartların aleyhte oluşu ve ya türlü nedenlerle millî bir hazırlığa daha önceden girilmemiş olması yüzünden çalışmalar kâğıt üzerinden öteye gidememiştir.

Kafkasyanın hakiki vaziyetini ve Kafkasya Halklarının kendi ba-

ğımsızlıklarını elde etmek gayesiyle giriştikleri savaşların tarihini bilenler için 14 Temmuz 1934 te Brükselde imzalanan ve dünya kamu oyuna duyurulmak için yayınlanan «Kafkasya Konfederasyonu Misak'ı», Kafkas Halklarının o günkü siyasi görüş ve düşüncülerini gösteren bir aktır. Ve maalesef bu görüş ve düşüncülerde olumlu bir sonuç verememiştir.

(Baştarafı 1. sayfada)

ızdırıp ile sarsılacaksınız.

Kafkasya'nın son devirlerde Ruslara 300 sene mukavemet ettiği malumdur. Bu mukavemette Kafkasyalıların gösterdikleri şiddet, aynı zamanda bu şiddetle müterafık olarak ihtiyar ettikleri âsilâne tarz-ı hareket, Rusların bile muhit-i şîr ve vicdanlarında bir figan ve galeyan uyandırmıştı, aynı zamanda bu mukavemetin tesirleri hudutları aşmış ve bugün memleketinde bulunduğumuz İngiltere'de de siyasi ve fiilî bir hareket vücade getirmişti. Bunun içindir ki İngilizler, Kafkasya'nın Hindistan'ı müdafaa ettiğini ve Slav dalgalarını karşılamak cesaretini yalnız Kafkaslıların gösterdiklerini itiraf ve bu itiraflarını Kafkasya'nın kıymetlerini tebarüz ettiren malumatı muhtevi birçok eserlerde neşretmişlerdir.

Kafkasyalılar, Ruslara bu yolda mukavemet ederken, yalnız kendilerine değil, aynı zamanda beşeriyet-i mütemeddine'ye ve ıslavlığın yakın tehdidi karşısında bulunan milletlere de hizmet ettiklerini müdrik bulunuyorlardı. Ve bunu 1840 da dünyaya hitaben neşrettikleri bir beyannamede (Biz mahvolunca-ya kadar mücadele edeceğiz, fakat ondan sonra da Moskoflar sizin kapılarınızda görüleceklerdir) cümlesiyle ifade etmişlerdi.

İşte Muhterem Beyefendi, bu hakikatler üzerinde düşüncecek ve çalışacak bir vaziyette bulunan zat-ı devletlerine bu hususta bazı temennilerde bulunmayı faydeli buldum.

Kafkasya için sarf buyurulacak çalışmaların hem mümessili bulunduğunuz devletimizin, hem de nezdinde bulunduğunuz devletin menfaatleri ile ve nihayet men-sup olduğunuz ırkın hayat ve mukadderatıyla ve hatta insanlık ile alakadar bir hizmet olarak kabul edileceğini ümit ediyorum.

Gerçi dünyanın muazzam mekanizması içerisinde böyle bir işin varlığının his ve ihsas edilemeyeceği ki hacmen küçük görünürler, fakat mahiyeten büyük olurlar.

Bir Cebelitarık boğazı, bir Süveys kanalı İngiliz siyasetinin ve stratejisinin hasıl mühim esaslarını teşkil ediyorsa iyi düşünüldüğü takdirde Kafkasya'nın da hemen aynı kıymette ve ayarda bir mesele olduğu anlaşılır.

Çünkü Rusların hakimiyeti altında kalmakta devam edecek olan bir Kafkas berzahı, Rus nüfuz ve nüfusunun ve bununla müterafık olarak Kominizm ideolojisinin yayılması için bir mecra ve oluk vazifesini görecektir. Bundan, en evvel ve en çok mutazarır ve müte-essir olacak olan, şüphesizdir ki Türkiye, İran, Arabistan ve İngiltere'dir. Bu tehlikeyi ise İngiliz stratejisi ve siyasetinin tahmin edeceği tabiidir. Fakat İngilizlerin yanılmaz ve hisse kapılmaz bir diplomasi takip ettiklerini iddia etmek doğru değildir, mesela büyük harp sonlarında Kafkasya'yı ciddi ve samimi surette tutmuş olsaydılar Kafkasya'nın vaziyet ve mukadderatı ve nihayet Rusya'nın vaziyeti bugün başka türlü olacaktı. Fakat o asla Kafkasya'nın ehemmiyetini anlamak istemedi. Kafkasya namına bütün teşebbüsleri red ile karşı-

Merhum General İsmail Berkok'un milli kıyafetiyle çekilmiş bir resmi.

ladı. Halbuki İngiltere'nin siyasi tarihlerinde Kafkasya'nın almış olduğu mevki böyle değildir. Bu mevkiin ma'kûs bir mahiyet almasını icap ettirecek bir tebeddül de olmamıştır.

Kafkas işleri dolayısıyla şunu anladım ki İngiltere'nin siyaseti denildiği gibi tam manasıyla realite mahiyetini haiz değildir, İngiltere Kafkasya'yı, Almanların müttefiki olan Türklerin sempatisini taşıdığı için ihmal ve feda etmiştir. Coğrafya, tarih ve akl-ı selim hiç bir vakit Kafkasya'nın İngiltere'ce böyle ihmal edilmesini makul ve mazur gösteremez.

Harpten sonra dünyanın ala-cağı vaziyeti az çok kestirmek müm kündür. Bu da dünyanın, muzaffer çıkacak devletlerin siyasi ve iktisadi hegemonyaları altına gireceğidir. Fakat az zaman zarfında bu devletler arasında da rekabetler ve mücadeleler başgöstereceği muhakkaktır. Gerek tesis edilecek hegemonyanın devamlı ve istikrarlı olmasını ve gerekse başlayacak bu yeni mücadelede üstünlüğü temin etmek için yegâne çare stratejik mevkileri ve kuvvetli unsurları elde bulundurmaktır. Kafkas ve Kafkaslılar herhalde bu şartı haizdir. Bu maruzatımdan mühlhem olan temennilerim şunlardır:

Alman işgalı altına girmiş olan Kafkaslıların bir halâskâr telakki ettikleri Almanları iyi karşıladıkları muhakkaktır, fakat realiteye dayanan ve Anglosakson siyasetinin bunu Kafkasyalıların aleyhinde vaziyet almak için bir sebep olarak telakki etmemesi lâ-

zımdır. Çünkü Kafkasyalıların ve bütün mahkûm milletlerin, kendilerini kurtarmak vadinde bulunan her kuvvete kucak açmaları gayet tabiidir.

Şimdi Kafkasya Almanlar tarafından tahliye edilmektedir. O haldehalde Kafkasya Rusların en vahşiyane teaddiyatının ve intikamının hazin ve kanlı bir sahne-i tatbiki halini alacaktır. Belki Kafkas halkı ya imha veyahut 1864 de olduğu vechle Rusyanın başka taraflarına nakl ve tehcir edilecektir. Keza Almanlara esir düşmüş olan binlerce Kafkaslı memleketlerine avdet edemeyeceklerdir. Bütün Kafkas toprakları Mijik'larla doldurulacaktır ve buradan cenuba akmağa hazır bir vaziyet alınacaktır.

Muhtemel olan böyle bir vaziyet gerçi Kafkaslılar için bir felâket, bir kıyamettir, fakat aynı zamanda Türkiye, İran, Arabistan ve İngiltere için de demoklesin kırılıcı gibi bir tehlike ve afet olacaktır. Böyle tehlikeli bir akıbetin Türk ve İngiliz siyasetinde yer almamış olmasını farzetmek mümkün değildir, şu halde Kafkasya'nın vaziyet ve mukadderatıyla meşgul olmak bu devletler siyasetlerinin zaruretlerinden ve vecibelerindedir. Bunun için ne yapmalı? Bunun hakkında herhangi bir şey söyleyecek vaziyette değilim. Yalnız temennilerim şunlardır:

Kafkaslıları imha ve tehirden kurtarınız. Esir Kafkaslıların vatanlarına dönmelerini sağlayınız. Bu suretle Kafkasya'da Kafkaslıların varlığı yaşasın, Kafkasya halli icabeden bir mesele olarak kalsın. Şimdilik bu kâfidir. Bunun lüzum ve ehemmiyetini Türkiye'nin mümessili sıfatıyla, Anglosakson siyasetini idare edenlere hatırlatmak ve bir müzakere mevzuu yapmak, zannedersem zat-ı devletleri için imkânsız değildir. Böyle bir teşebbüs bütün Kafkaslıları, dolayısıyla şarkı, ebedi minnetarımız kılacaktır.

Tarihlerine pek bağlı olan İngilizler, tarihlerinin şarkı alakadar eden sahifelerine bir göz gezdirirlerse Kafkasya ile İngiltere arasında teessüs eden karşılıklı alakanın izlerini ve eserlerini kolaylıkla görürler. Tahminen 1858 senelerinde Huşt Hacı Hüseyin'in Londra sokaklarındaki feryat ve istidatlarını hatırlarlar.

İngilterenin Kafkasya ile alakası şüphesiz münhasıran insanlık düşüncelerine müstenit değildir, o (Devamı 7. sayfada)

Misak'ın Metni

Şimali Kafkasya, Azerbeycan ve Gürcüstan Millî Merkezleri;

— Bir milletin tam inkişafının ancak tam bir istiklal şartıyla mümkün olabileceğini nazara alarak,

— Tekmil Kafkasya kuvvetlerinin tek ve müşterek bir hudut dahilinde birleşmeden, bu gayeye varmanın son derece müşkül olacağına kanaat getirerek,

— Kafkasya milletlerinin hayati menfaatlerinin muhafazasını temin için bunların dış siyaset ve ulusal savunmalarının müşterek bir tarzda idare edilmesinin zaruri olduğuna emin olarak,

— Kafkasya milletlerinden her birinin kendi fikri ve maddî kuvvetlerinin tam inkişafı için elzem olan tamamîyet-i mülkiyesinin hakiki zimanını ancak böyle bir birlik yolu ile bulacağına kanaat getirerek,

— Kafkasya Cumhuriyetleri Birliği esasını kabul etmekle, bütün vatandaşların müzaheretine mazhar olduklarına kuvvetle emin olarak,

— Kafkasya Cumhuriyeti Konfederasyonunun memleketin siyasi ve iktisadî birliğinden ileri gelen siyasi bir şekil olduğunu tasdik hususunda hemrey olarak,

Kafkasya Konfederasyonunun aşağıdaki esaslarını ilân ediyorlar:

1 — Kafkasya Konfederasyonu, içte her bir cumhuriyetin millî karakter ve mülkiyet bütünlüğünü temin ederek, dışta bütün cumhuriyetler adına yüksek dereceli uluslararası bir birlik gibi hareket edecektir. Konfederasyonun müşterek bir siyasi ve gümrük sınırı olacaktır.

2 — Konfederasyona dahil cumhuriyetlerin dış siyasetleri Konfederasyonun yetkili kurumları tarafından idare edilecektir.

3 — Konfederasyon sınırlarının korunması, Konfederasyona dahil cumhuriyetlerin ordularından kurulu Konfederasyon Ordusuna verilecek ve bu ordu Konfederasyonun idareci kurumlarına bağlı tek bir kumanda altında bulunacaktır.

4 — Konfederasyona dahil Cumhuriyetler arasında çıkabilecek ve bilvasıta müzakere ile halledilemeyecek her türlü anlaşmazlıklar icbari arbitre veyahut Konfederasyon Yüksek Mahkemesine verilmelidir. Konfederasyona dahil cumhuriyetler, bunların bütün kararlarını kabul ve icra etmeye mecburdur.

5 — Ekspertler Komisyonu, yukarıda serdedilen esaslardan hareketle bu yakınlarda Kafkasya Konfederasyonu Konstitusyonunun projesini hazırlamakla meşgul bulunacaktır. Bu proje, her cumhuriyetin toplanacak ilk meclisi müessesan faaliyeti için bir esas olacaktır.

6 — Misakta Ermenistan Cumhuriyeti için de yer bırakılmıştır.

Şimali Kafkasya Namına :

İbrahim ÇULİK

Mehmet Girey SUNÇ

Talustan ŞAHMAN

Azerbeycan Namına :

Mehmet Emin RESULZADE

Ali MERDAN

Gürcüstan Namına :

A. ÇENKELİ

Noe JORDANIYA

Brüksel, 14 Temmuz 1934

OKURLARIMIZIN DİKKATİNE :

General İsmail Berkok'un T.

TARİHTE KAFKASYA adlı eseriyle

Dünya Gençliğine ithafen yazdığı

KURTULUŞ YOLU adlı eserlerini

P.K. 1119 - Karaköy/İstanbul adresinden temin edebilirsiniz.

Fiati : 35.— TL. ve 10.— TL. dir.

tarihte TEMMUZ

9 TEMMUZ 1810

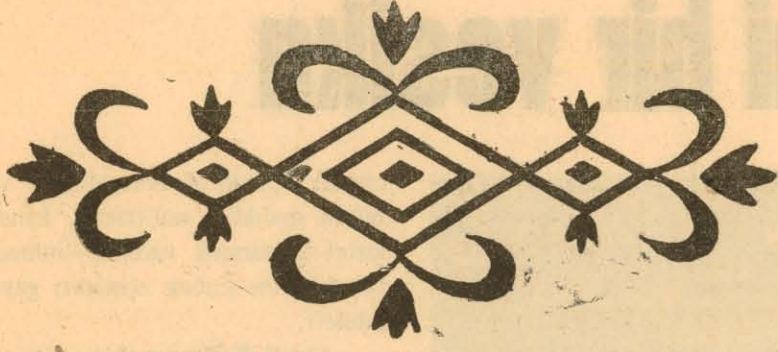
Sohum ve dolaylarının Rus Orduları tarafından istilâsı.

14 TEMMUZ 1934

Çerkes Milletinin yetiştirdiği eşsiz ilim adamı Profesör Aytek Namitok İstanbul'da vefat etti.

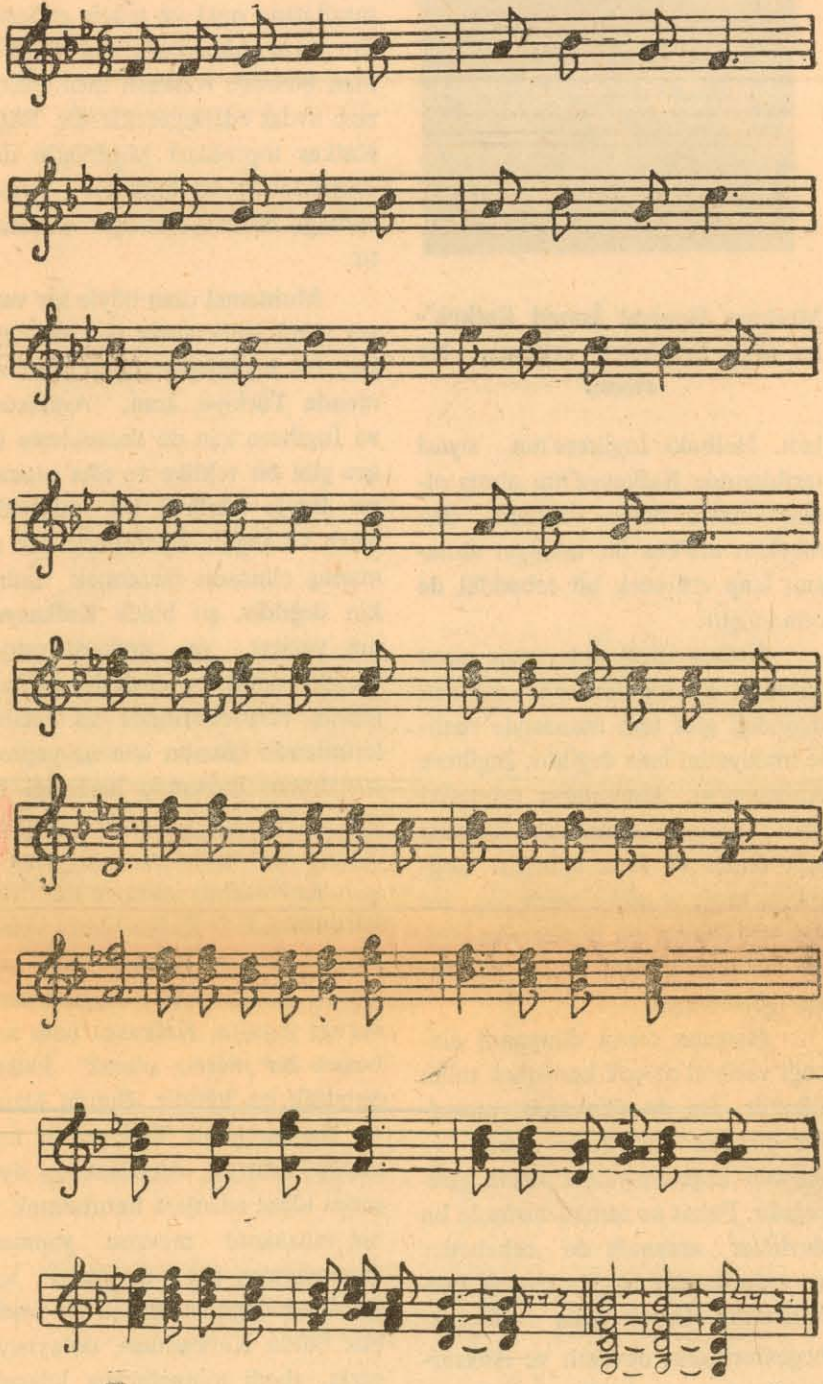
26 TEMMUZ 1963

Brüksel'de Kafkasya'lı Delegeler tarafından «Kafkas Konfederasyonu Misakı»nın imzalanması.

«Benim Adıgey'im» adlı vatan şarkısının notaları

СИ А Д Ы Г Е Й

Beyin Gelini

(Baştarafı 2. sayfada)

«Ne oluyor, ne var?» diye sordu. Kaynanası :

— Sen daha gençsin, toysun, böyle işlere aklın ermez dediye de gelinin ısrarı üzerine mesleği anlatınca gelin :

— Aman, kaynatam öyle demek istemedi, çabuk adamları geri çevirin. Mutlaka gelen adamların biri esmer, diğeri de sarışındır. Sarışın korkak olur, esmer adamı öldürsünler, «Bunu sırtına alıp bize kılavuzluk yapmazsan senin de akıbetin bu olacak» derlerse sarışın adam korkusundan istediklerini yerine getirir. Öküzlere gelince o da semboliktir. Tek boynuzlu

üç yüz öküzden maksat, üçyüz piyade, çift boynuzlu üçyüz öküzden maksat; üç yüz silâhlı adam, üçer boynuzlu üçyüz öküzden maksat ise atı ve silâhıyla birlikte üçyüz süvaridir. Kaynatam «Bu kadar insan temin etsinler, o esmer adamı da öldürüp sarı adamın sırtına sarsınlar, gelsinler, o zaman bizi de kurtarırlar, köylünün bütün mallarını da alır gideriz» demek istedi deyince kaynana köy halkına :

— Aman, şu adamları çabuk geri çevirin, gelinim böyle böyle diyor dedi. Köy halkı bu yorumu olumlu bularak istedikleri şeyi bulduk, geri gelsinler» diyerek adamlara haber gönderdiler ve geri çevirdiler. Esmer adamı öldürerek sarışın adama yüklediler ve «Önü-

müze düşüp bize kılavuzluk etmezsen seni de böyle öldürürüz» deyince sarışın adam, «Aman beni öldürmeyin de ne isterseniz yaparım» dedi. Köylü istenildiği gibi atlı, yaya, genç ihtiyar birlikte düşman köye baskın yaparak bütün mallarını toplayıp getirdiler ve böylece beyi de, oğlunu da, sürülerini de kurtarmış oldular.

kitaplar arasında

«Kambot ile Latse» kitabının kapak resmi

« Kambot ile Latse »

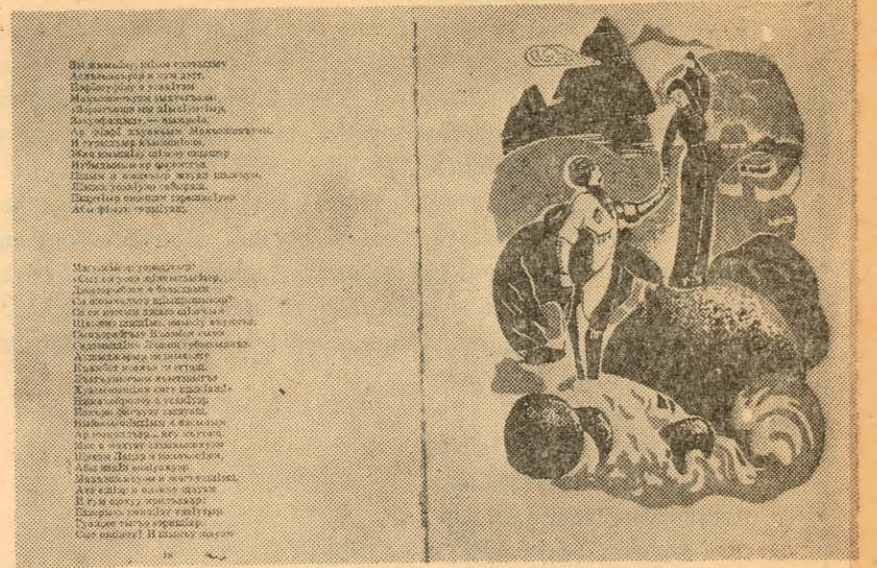
Gazetemizin birinci sayısında kısaca biyografisini verdiğimiz Şocen Ali'nin «Qambotre Latsere» adlı manzum romanı 1934-1941 yıllarında yazılmıştır.

Çerkes sosyal yaşayışını konu olarak alan, doğunun Leyla ile Mecnun'u benzerliğinde işlenen eser, Çerkes dilinin ustalıkla kullanılışı bakımından müstesna bir örnektir.

Elimizde bulunan nüshası 1968 yılında Nalçık Elbrus Matbaasında, kuşe kâğıda basılmış olup 17 x 21.5 ebadında ve 100 sayfadır.

Kitapta ayrıca Çerkes yaşantısını aksettiren, romanın bazı pasajlarından ilham alınarak çizilmiş 11 adet tablo vardır.

Her Çerkesin okuması gereken eserler arasındadır.

«Kambot ile Latse» kitabındaki tablolardan biri

Kuzey Kafkasya'da bugünkü idari durum

«Baştarafı 1. sayfada»

millî sınırlarıdır. Ve bu toprakların bir kısmı üzerinde bugün 8 ayrı idari bölüm vardır.

Bu idari bölünmeyi daha iyi anlayabilmek için Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği idari sistemini kısaca geçirmek yerindedir.

SSBC olarak anılan bu devlet 15 Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinden meydana gelen bir birliktir. Ayrıca bu onbeş cumhuriyetten herhangi birine bağlı olan Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri ve Muhtar Eyaletleri vardır.

Kuzey Kafkasya'da bulunan 8 idari kuruluştan altısı SSCB'ni meydana getiren 15 SSCB'nden biri olan Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyetine bağlı olup, dördü MSSC, ikisi M.E. statüsündedir. Diğer iki kuruluş ise yine 15 SSCB'nden biri olan Gürcüstan SSC'ne bağlı MSSC ve ME şeklindedir.

Söz konusu idari bölümler alfabetik sıraya göre şunlardır :

- 1 — ABHAZYA Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Yüzölçümü : 8.600 km² — Merkezi : Sohum (Gürcüstan SSC'ne bağlıdır).
- 2 — ADIĞE Muhtar Eyaleti. Yüzölçümü : 7.600 km² — Merkezi : Mıyekupape (RSFSC'ne bağlıdır).
- 3 — ÇEÇEN - İNGUŞ Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Yüzölçümü : 19.300 km² — Merkezi : Grozny (RSFSC'ne bağlıdır).
- 4 — DAĞISTAN Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Yüzölçümü : 50.300 km² — Merkezi : Ma- haçkala

(RSFSC'ne bağlıdır).

- 5 — KABARDEY - BALKAR Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Yüzölçümü : 12.500 km² — Merkezi : Nalçık (RSFSC'ne bağlıdır).
- 6 — KARAÇAY - ÇERKES Muhtar Eyaleti. Yüzölçümü : 14.100 km² — Merkezi : Çerkesk (RSFSC'ne bağlıdır).
- 7 — Kuzey OSETYA Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Yüzölçümü : 8.000 km² — Merkezi : Orjonikidze (RSFSC'ne bağlıdır).
- 8 — Güney OSETYA Muhtar Eyaleti. Yüzölçümü : 3.900 km² — Merkezi : Cchinvali (Gürcüstan SSC'ne bağlıdır).

Tarihi bir vesika

Kuzey Kafkasya'da «Turnalar»
adlı sevilen bir şarkının notaları

К Ъ Э Р Э У Х Э Р

OKUYUCU mektupları

Bu sayıda mektup yazan okuyucularımız?

R. ÖZBAY (Eskişehir) : İyi dilek ve uyarıcı düşünceleriniz bizi çok memnun etti. Saygılarımızla dileğinizin yerine getirildiğini bildiririz.

B. YILDAR (Adana) : Alâkanıza teşekkür eder, isteklerinizin hemen yerine getirileceğini bildiririz.

K. K. K. Derneği (Antalya) : Alâkanıza teşekkür eder, isteğinizin yerine getirileceğini bildiririz.

H. FİDANOĞLU (A. Orman Çiftliği) : Teşekkürlerimizle isteğinizin yerine getirileceğini bildiririz.

N. YILDAR (Adana) : Son mektubunuzu aldık, durum tahmin edilmişti, hürmetler.

M. YÜKSEL KILIÇ (Tokat) : Alâkanıza teşekkür eder, isteğinizin yerine getirildiğini bildiririz.

E. AKAY (Sinop) : Çalışmalarınızdan dolayı teşekkürlerimizi sunar, alâkalarınızı bekleriz.

K. K. Derneği (Bursa) : İyi dilek ve alâkalarımıza teşekkür ederiz.

R. UĞUR (Samsun - Havza) : Mektubunuz bizi çok memnun etti, isteğinizin yerine getirilecektir, selâmlar, hürmetler.

S. HATAM (Reyhaneli) : Dileğinizin yerine getirildi, sevgi ve saygılar.

N. HATAM (Ankara) : Mektubunuza memnun olduk. Alâkalarınızı bekler, sevgiler, saygılar sunarız.

O. AKYOL ve arkadaşları (Erzurum) : Sizlerle iftihar ediyoruz, çalışmalarınıza büyük teşekkür borçlu olduğumuzu bildirir, selâmlar, saygılar sunarız.

Saygılarımızla.

(Baştarafı 5. sayfada)
alaka Hindistanı ve Akdeniz yolunu emniyet altında bulundurmak endişelerinden mütevellit idi.

Bugün bolşevik emperyalizmi muhakkaktır ki dünkü Çarlık emperyalizminden çok daha kuvvetli, daha şumullü ve daha tehlikelidir. Şu halde dünyada bir çok değişiklikler olduğuna rağmen İngiltere'nin XIX. asırdaki şark siyasetinin esasları, elemanları bugün de daha bariz bir surette yerinde duruyor ve yaşıyor demektir.

İşte Muhterem Beyefendi,

maruzatım bunlardan ibarettir. Bugünlerin Anayurt hakkında babalarımızdan tevarüs ettiğimiz aşk ve alakayı harekete getirecek meseleleri, endişeleri ihtiva etmekte olduğu takdir buyurulur zannedirim. Bilhassa zat-ı devletleri gibi idealist ve yüksek, mazisi büyük ve parlak hizmetlerle dolu, bur şahsiyetin bugünlerin mahmul bulunduğu hadiseleri ve bu hadiselerin yaratacağı neticeleri daha hassasiyetle teemmül edeceği ve bu meyanda Anayurt'un mukadderatını da göz önünde bulunduracağı şüphesizdir.

İşte ben böyle bir kanaata dayanarak bu arizeyi takdim etmek cesaretini gösterdim. Yanlış bir harekette bulunmuş isem affınızı rica ederim. Doğru bir harekette bulunmuş isem duyacağım huzur-u vicdaniyi kendim için büyük bir ecir ve mükafat addederim.

Yüksek teveccühlerinize layık olmayı bahtiyarlık telakki eden ben hürmetle ellerinizi öper, saadet ve muvaffakiyetler hususundaki kalbi temenniyatını arz ederim.

General İsmail Berkok'

Eski zaman Çerkesleri

«Baştarafı 3. sayfada»

ır ve bir daha giyilmezdi. Yeni evlilere tüm çevre halkı yardım eder, eksiksiz bir aile düzeni kurulurdu. İhtiyar kadınlar, bembeyaz eşarplar örterlerdi. Milli günlerde, ki bu daha çok kazanılan bir harbin şerefine törenlere, eğlenceler tertip edilir, bu raya memleketin her tarafından edip, şair ve sanatkarlar gelirlerdi. Bu sanatçılar jürisi halk olan kalabalık önünde yarışır ve sanatları ancak bundan sonra değer bulurdu. Eğlenceler kızlı, erkekli olur bunda

«Geguakvé»(7) denilirdi ki, bunlar kattiyen cinsiyet farkı gözetilmezdi. Gençler kol kola girer «Wic» denilen meşhur gurup oyununu oynarlardı. Oyunun bitimine doğru, bir erkek ve bir kız mızıkça çalan kardeşlerinin şerefine en iyi figürleri gösterir onlarında böylece yorgunluğu unutturulurdu.

Bu tarz eğlenceler ve toplum mü nasebetleri komşu milletlerin hiç birinde yoktu. Gençler komşu köyle re daha ziyade atlarla giderler, bugün eğlencelerinde post yarışına ka

tılırlardı. Şair ve şarkı söyleyenlere daha ziyade halk arasından yetiyirdi. Harp zamanlarında çoşturucu şiir ve şarkılar okuyarak muhariplerin milli duygularını kamçılarlardı. Bu harbe hazırlanmış hareket etmek üzere olan gurubun önünde okunur, atlarla hep bir ağızdan naralar atarlardı. Dedelerinin kahramanlığından, onların yılmazlığından, yaman savaşçı oluşlarından bahseden uzun mersi yerler okunurdu.

Müslümanlığın Kafkasya'ya girmesinden sonra, yeni dinin getirdiği şartlanmalar, toplumun neşesi olan bu sanatkar kitlenin azalmasına ve hatta kaybolmasına sebep olmuştur. Fakat halkın çok değer verdiği bu şiir ve şarkılar günümüze kadar gelebilmiş, bazı milliyetçi yazarlarımız tarafından derlenerek kitap haline getirilmiştir.

İlk bakışta, ilkel bir yaşantı manzarası gösteren Çerkeslerin çok medeni bir hayat sürdüklerini, medeni dünya kabul ettiğimiz Avrupa'nın ısmarlama uygarlığına üstün olduğu, onların arasında bulunarak araştırmalar yapan Avrupalı yazarlar tarafından ısrarla belirtilen bir husustur. Bunu kanıtlayan da Çerkeslerin gün, hafta, ay ve yıl gibi zaman birimlerini bugünkü anlamda değerlendirme leri ve bunları isimlendirerek kullanmalarındadır. Bir insanın normal ömrünün 100 yıl kabul edilmesi ve buna «erkek yaşıdır» denilmesi bir darbu meseledir.

Mertlikte, cesarette, cömertlikte, cengaverlikte emsal kabul etmeyen Çerkeslerin bugünkü durumları, savaşta acıma duygusu ve insancıl tutumlarının getirdiği bir sonuç olup, yaşamak için yaşatmamanın gerekli liğini kabullenememiş olmalarından ileri gelmektedir.

(1) Nartfar, Çerkeslerin ataları kabul edilen dev efsane kahramanlarıdır.

(2) Adı geçen yastık, Çerkes kızlarının nadide işlemleriyle bezemiş sırf yarışlarda kullanılan sembolik bir eşyadır.

(3) Thamade, Kürsüde dili, harpte kılıcıyla temayüz eden Çerkes Büyüklüklerine verilen sıfattır.

(4) Khabze, yazılı olmayıp, sözlü olarak nesilden nesile intikal eden Çerkes Anayasasıdır.

(5) Pşı, eskiden sosyal sınıflandırılmalarında toplumun en büyük sınıfına mensup kişi.

(6) Werk, aynı dönemde bir alt sınıfa mensup kişi.

(7) Geguaké, bir çeşit halk şairi.

Tarih, Çerkesleri at üstünde tanıır. Atı ilk ehlileştirdiklerini tasvir eden mitolojik bir resim.

negume şore beçmırze

«Baştarafı 3. sayfada»
diğer tarafta mutlaka halledilmesi gerektiğine inandığı millî problem ler Şore'yi zamanından evvel yıpratırken, çeşitli hastalıklar da bünyesini sarıyordu.

1843 yılında bastırıldığı eserini bastırmak için çareler arıyor, fakat ağırlaşan hastalığı ve maddî imkânsızlıklar yüzünden bunu gerçekleştiremiyordu. 1844 yılında Pıtırıj'a gitti, bu arada eline bir miktar para geçtiyse de ancak tedavi masraflarını karşılayabildi. Bir süre sonra da tutulduğu hastalıktan

kurtulamayarak 10 Haziran 1844 de vefat etti. Eseri ancak ölümünden sonra bastırılmış, lâıyk olduğu alakayı görerek yerli ve yabancı yazarlara kaynak vazifesi görmüş ve muhtelif baskısı yapılmıştır.

Mezarı Pıtırıj'da bulunan Negume Şore Beçmırze'nin aziz ruhu önünde saygıyla eğilir, Çerkes Milletinin bu değerli evlâdına yakacağı meşalenin ebedi olmasını diler, onun başlattığı kutsal çalışmalarını sürdürecektir milliyetçi aydınlarımızın zın çoğalmasını temenni ederiz.

kamçı

— Aylık Siyasî Gazete ☆ Sahibi: Ali ERKMEN ☆ Sorumlu Müdürü: Fahri ÖZEN
Sekreterler: Yaşar Kemal AKSOY, Fikri DUMAN ☆ Genel Haberleşme ve Abone
Adresi: P.K.: 1119 Karaköy - İST. ☆ Fiyatı: 250 Kuruş ☆ Yıllık Abone Bedeli
- 12 Sayı - 20.— TL. ☆ Gazetemize gönderilen yazılar basılınsın basılınsın iade edilmez ☆ Yayınlanan yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez ☆ Dizgi -- Tertip: BAŞARAN Matbaası ☆ Baskı: HAŞMET Matbaası.

Hağur'un Hikayesi

«Baştarafı 4. sayfada»

rına yalvardılar. «Biz onu mağlup ederiz» dediler.

Hağur çocuklarının ricasını kabul etti. Mağarasının önünde koyunlarını otlatmakla meşgul olan Yini'ye yaklaştı ve :

— Yini! İşte ben geldim. Hem de yalnız değil... Oğullarımla birlikte... dedi.

Yini hiç konuşmadan eliyle mağaranın kapısını işaret etti.

Oraya girdiler ve Yini'yi beklediler. Kör Yini akşam koyunlarını getirdi ve mağaranın ağzını büyük abra taşlarıyla kapattı, fakat bir adamın rahatça geçebileceği kadar bir delik bıraktığının farkında değildi. Sonra yine bir şey söylemeden, Hağur'un sekiz çocuğunu avucuna alıp sıkmaya başladı. Kemikleri vücuttan fırladılar, elinde kalan etleri de Yini bir lokmada yeyiverdi. Ancak Hağur delikten kaçmaya muvaffak oldu. Tek başına evine döndü.

Komşu köyde sonsuz güç ve kuvvetiyle tanınmış bir genç avcı yaşıyordu. Birgün avda bir ceylan avladı. Avın derisini yüzerek ağaca astı. Etinden bir parça pişirmek için ateş yaktı. Tam bu sırada ceylan derisi ağaç düşerek sağlam bir ceylan olup kaçmaya başladı. Bunu gören avcı hayretle haykırdı :

— İşte! Mucize...

Ceylan ise uzaktan cevap verdi :

— Hayır, bu mucize değil. Asıl mucize Hağur'un başına gelendir. Onu bul, o sana her şeyi anlatır.

Avcı, Hağur'u bulup başına gelen mucizeyi öğrenmeğe karar verdi. Çok aradı ve nihayet yaşadığı köye geldi. Hağur'un evini ona gösterdiler. Evde uzun sakallı bir ihtiyar karşıladı. İhtiyarı selamladı. İhtiyar misafiri misafir odasına aldı, yedirdi, içirdi, ağırladı ve sonra niçin geldiğini sordu. Misafir başına geleni başından sonuna kadar anlattı ve sonra kendisinin karşılaştığı mucizenin ne olduğunu anlatmasını istedi.

İhtiyar Yini'yle olan tesadüfleri ve Yini'nin, sekiz çocuğunu nasıl yutuverdiğini anlattı. Avcı :

— Beni oraya götür. Senin çocuklarının gittiği yerde var koy ben de öleyim, dedi.

İhtiyar Avcı'yı Yini'ye götürdü. Mağarasının yakınında koyunlarını otlatan Yini'ye :

— Yini! Ben sana misafir geldim, arkadaşımın beraber... dedi.

Yini hiddetle cevap verdi :

— Mağaraya gidiniz.

Avcı mağaranın önünde büyük abra taşlarıyla kapattı, fakat bir adamın rahatça geçebileceği kadar bir delik bıraktığının farkında değildi. Sonra yağlı bir koç tutup kesti ve pişirdi. Yemekten sonra ev sahibini beklediler. Yini gelir gelmez Avcı ona dedi ki :

— Biz senin en yağlı koçunu yedik. Çok lezzetli bir kebab oldu.

Yini sert sert söylenmeye başladı. Bunu gören avcı hiddetlendi :

— Kör mel'un! Ben seni de koyunun gibi parçalar yerim.

— Sen o kadar çok yermisin? — Senden az yemem, gücüm de senden az değildir.

— Öyle ise çarpışalım. Bakalım kim kimi yere batırır?

Avcı razı oldu. Yini avcıyı yere batırdı. Avcı da Yini'yi göbeğe kadar yere batırdı. Yini da onu göbeğe kadar batırdı. Avcı Yini'yi göğsüne kadar toprağa soktu. Yini çıkmadı. Avcı onu boynuna kadar yere gömdü. Sonra Yini af istedi. Artık hareket edemiyordu. Ne isterse yapacağını söyledi. Avcı :

— Hağur'un sekiz oğlunun ha yata dönmelerini istiyorum dedi. Yini cevap verdi :

— Mağaranın köşesinde bir sandık var. O sandıkta çocukların kemikleri duruyor. Ben körüm, bulamam. O kemikleri çıkar ve in tizamla diz...

Avcı öyle yaptı.

— Şimdi beni çıkar!

Avcı onu da yaptı.

Kör Yini kemikleri üflemeğe başladı. Kemikler etle örtüldüler ve sekiz oğlu Hağur'un karşısında duruverdi.

Avcı Yini'ye acımadı, kılıcını çekip Yini'nin kafasını uçurdu. Onun bütün sürüsünü aldı, Hağur ve sekiz oğlu ile beraber eve döndü.

Hağur'un küçük kızı evlerine gelen adamları görünce ablasına :

— İşte!... Babamız ve kardeşlerimiz geliyorlar. Onlarla gelen delikanlı da onların kurtarıcısıdır. O, onları felaketten kurtardı, dedi.

Büyük kız ise :

— Hayır, doğru değil. Babamız ve misafir de kardeşlerimiz gibi Yini'nin elinde mahvolmuşlardır, dedi. Halbuki küçük kızın dediği doğrudur.

Hağur'un evinde ziyafetler verildi, danslar edildi, eğlendi. Genç avcı gitmeye hazırlanırken Hağur ona :

kendine eş olarak seç dedi ve misafiri kızlarına götürerek :

— Seni böyle bırakmam. Gel akraba olalım. Kızlarımdan birini — Bak bakalım, hangisini istersin? diye sordu.

Küçük kızın göz kamaştırıcı bir güzelliği vardı. Avcı onu seçti. Düğün yapıldı. Damatla kız odalarına çekildiler. Avcı karısının vücudunda birçok bıçak izleri gördü. Hatta kesiklerden biri ta boynundan karnının altına kadar geliyordu, sanki bir avcı bıçağıyla kesilmişti. Karısına bunun ne olduğunu sordu :

Karısı ise gülerken cevap verdi :

— Ben o, ormanda vurduğum ceylanım. Senin çok kuvvetli olduğunu işitmiştim. Ceylana çevrilim ve ormanda senin eline düştim. Bütün bunları babamı bulup kardeşlerimi kurtarman için yapmıştım.

Bu hikâyeye avcının da hoşuna gitti ve karısını daha çok sevmeye başladı.

Maxhside Zalimxhan

1909 yılında eski adıyla «Haptsvéy» şimdiki adıyla «Hamidéy» denilen köyde doğdu. Zalimhan anavatanında Çerkes edebiyatının bugünkü seviyesine ulaşmasında büyük katkısı olan değerli bir Çerkes edebiyatçısıdır. Önce «Gılxhstény»de bulunan Ziraat Teknisyen Mektebini, sonra Nalçık'teki Teknik Okulu, daha sonra da Leningrat Gazetecilik Enstitüsünü bitirerek Nalçık'te çıkmakta olan bir Çerkesçe gazetesinin muharriri oldu. Burada çıkan yazıları dikkati çekiyor, yazarlar birliği kendisini Çerkes Edebiyatı üzerine çalışmaya teşvik ediyor ve maddi yardım sağlanıyordu. 1933 yılına kadar Çerkes Edebiyatı hakkında çeşitli araştırmalar yaparak birçok denemeler yazdı. Bu tarihte ilk eseri «O asla unutulmamalı» ismini verdiği hikâyeye kitabını bastırıldı. Hikâyenin konusu Çerkeslerin eski yaşantılarıyla şimdiki kıyaslanarak her ikisinin de kâfi olmadığını, bu yaşantının daha ileriyi götürülmesi icabettiğini, örnekler vererek anlatması bakımından önemlidir. «Kötüyü görmeyen iyiyi bilmez» atasözünü isim olarak verdiği bir diğer eseriyle anavatanındaki Çerkes gençliğine bugünkü hayatlarının eskiye oranla iyi olduğunu kendi devirlerinin bununla kıyaslanamayacak kadar kötü ve ağır şartlarla dolu olduğunu, buna rağmen yılmadan milli meselelere eğildiklerini anlatmakta, gençliği biraz ilgisiz bulmaktadır. Bir cümlesinde «Çerkes gençleri uyanın, geleceğin güzel olmasını istiyorsanız, kendinize geliniz, gününüzü değerlendiriniz...» demektedir. «İsa'nın geçmiş günleri» isimli üçüncü eserinde geçmiş harplerden örnekler vererek neler çekildiğini, bugüne nasıl gelindiğini izaha çalışmakta ve gelecek nesillerin hangi yolu takibetmeleri gerektiğini kendi açısından uzun uzun anlatmaktadır.

Manhside Zalimxhan'ın biyografisini veren Çerkesçe kitaptan alınan resmi.

Maxhside'nin başarısı ketumiyetinden gelmektedir. O yapmayı arzuladığı ve faydasına inandığı şeyleri kimseye anlatmadan, hakkında söylenecek olanları düşünmeden yazardı. Bundan dolayıdır ki başarısı büyüktür. Yazar kendisini şöyle tanımlar : «Gözlerim zamandan evvel açıldı. Yukarıya baktım. Suratımda şimşegin çaktığını gördüm. Bundan sonra devamlı olarak beynime yıldırım düştü. Maxhside'nin dördüncü eseri «Demokratik olmayan adetlerimizin eleştiricisi»dir. Burada milletin tekamülünü fireleyen günün şartlarına uymayan adetlerin ısrarla korunmasını tenkit etmektedir. Bütün meziyetleri yaşça büyük olmalarından öteye gitmeyen kimselerin milletin kaderini tayin etme durumuna getirilmesini şiddetle yermektedir. Ve bunu şöyle tanımlamaktadır : «Bil miyenler bilenlere yol gösteremez».

Halen Anavatanda yaşamakta olan Maxhside yeni eserlerin hazırlığı içinde ve genç yazarlarca öncülük etmektedir.

ÇERKES

Efsanelerinden :

SAVSURUKO

Resimleyen :

Hatko Güler

İNCECİK YAY KAŞLI SETENAY AY KADAR GÜZELDİ.

EYGÜZELLER GÜZELİ SETENAY KALDIR GÖZLERİNİ DE BİR BAK...

SEVGİNİN ATEŞİYLE BİR TAŞIN ÜZERİNE ÇÖKEN SETENAYI DA KARA SEVDA ALMIŞTI, ELİ...

EY SETENAY, SENİN KADIN AKLIN ERKEKLERİN BİLGELİĞİNDEN YÜCEDİR DE NİYE BUTAŞI KIYI DA BIRAKIRSIN? ONUDA GÖTÜR...

AYAĞI DOLAŞARAK ISLAK GAMASIRLARI TOPLADI VE EVE GİTMEK İÇİN HAZIRLANDI

DEVAMI VAR.